

BÓNG NGƯỜI TRONG SƯƠNG MÙ

Nhất Linh

Ngoài, đêm tối như mực. Trong toa hạng nhì, riêng tôi ngồi đối diện với Trạch một người bạn cũ, tình cờ gặp vì đi cùng trong một chuyến xe. Mười năm trước, bạn tôi còn là một người cầm lái xe lửa, cũng hàn vi như tôi, bây giờ gặp lại nhau trong toa hạng nhì, hai người cùng ngạc nhiên và cùng mừng cho nhau.

Lúc nói chuyện, tôi thấy bên bạn có cái hộp khảm rất đẹp liền cầm lấy xem, rồi tình cờ mở hộp ra, bạn tôi có ý không bằng lòng nhưng vì nể tôi nên không nói gì. Tôi nhìn vào hộp thấy lạ: Hộp bịt kín, ở trong có một con bướm rất to, hai cánh đã xơ xác. Tôi hỏi bạn:

- Con bướm này vùng tôi thường thấy luôn, quý gì mà anh giữ cẩn thận thế này ?

- Vâng, bướm thường, nói cho đúng thì là một con ngài, nhưng đối với tôi...

Vừa nói đến đấy, xe rầm rập đi qua một cái cầu sắt. Bạn tôi lắng tai nghe rồi nói:

- Xe đi qua cầu N.G. Tôi bắt con bướm chính ở giữa cái cầu này đã mười năm nay...

Thấy bạn có vẻ khác, tôi đoán có chuyện gì, liền hỏi:

- Con bướm này chắc cũng có sự tích gì đây ?

- Vâng, những sự tích buồn...Chuyện đã ngoài mười năm trước độ anh đi Sài Gòn thì tôi còn là anh cầm lái tàu hỏa. Chính độ ấy tôi chạy con đường này, tình cảm tôi độ ấy anh đã rõ.

- Cũng như tình cảnh tôi...

- Nhưng có một việc tôi không nói cho anh hay là độ ấy tôi có lấy một người vợ, nhưng giấu nhà, giấu mọi người, giấu anh. Chúng tôi sống trong cảnh nghèo khổ mà thật lấy làm sung sướng. Nhưng vì cảnh nghèo, vì nhà tôi không quen chịu được kham khổ nên người mỗi ngày một yếu dần.

Về sau, nhà tôi bị bệnh nặng mà tôi thì vẫn phải đi làm, không ai trông nom ở nhà. Một đêm nhà tôi yếu quá ngắt người mấy lần, mà chính đêm ấy là đêm tôi được ông Chánh cử đi cầm lái chuyến xe riêng chở Quan Toàn Quyền. Thật là một dịp rất hay cho tôi. Nhưng tôi biết không thể nào đi được, liền thưa với ông Chánh, nói là vợ ốm. Ông Chánh đập bàn, đập ghế, gắt:

- Tôi không biết! Một là mười giờ đêm nay anh phải có mặt ở Ga, hai là từ giờ này trở đi anh đừng bước chân tới đây nữa. Thôi anh ra.

Lời ông Chánh nói quả quyết, tôi phân vân không biết nghĩ sao: Lúc về nhà, ngồi ở đầu giường, nhìn đến vợ mới biết rằng không đi được, dẫu mất việc làm cũng không cần.

Nhà tôi thấy tôi có vẻ lo nghĩ, hỏi duyên cớ vì sao, tôi liền đem việc ấy ra kể cho nhà tôi nghe. Nhà tôi nghe xong, vẻ mặt tươi hẳn lên, bảo tôi rằng:

- Thế cậu đi chứ! Việc gì phải ngần ngại! Tôi không việc gì đâu, đã thấy đỡ nhiều. Chiều mai về nhớ mua cái gì làm quà cho tôi đấy.

Tôi thấy nhà tôi cười vui vẻ, tôi vững tâm, thay quần áo ra Ga. Đến Ga đúng mười giờ. Nhưng khi cho xe chạy rồi tôi mới thấy lo, tôi mới biết là tôi liều. Lúc đó tôi có cảm giác lạ lẫm: Hình như tôi đi thế này, lúc về chắc không nhìn thấy mặt vợ nữa. Tôi cố định trí để cầm lái nhưng chỉ được một lúc thôi.

Bỗng cả chuyến xe lửa nghiêng về một bên, rồi lắc lư như muốn đổ. Người "ét" của tôi vội bỏ cái xềng xúc than, níu lấy tôi, nói:

- Ô hay! Hôm nay ông làm sao sao thế ? Chỗ ấy đường cong nguy hiểm thế mà ông không hãm máy. Ông ngủ à ?

Tôi không ngủ nhưng người tuy ở đây mà trí còn nghĩ tới người vợ nằm đợi chết một thân, một mình trong gian nhà nhỏ kia. Mắt tôi hoa lên, mồ hôi ướt đầm cả người.

Xe đi vào khe núi, hết lên cao lại xuống thấp như có vẻ nhọc nhằn. Tôi thò đầu ra cửa nhìn thẳng trước mặt, nhưng đêm ấy, sương mù đầy trời, không nhìn rõ gì cả, chỉ một màu trắng xóa dưới ánh hai cái đèn ở đầu toa. Bỗng tôi thấy...rõ ràng, tôi thấy in trên sương mù một cái hình người đàn bà mặc áo rộng đứng dang tay. Tôi dụi mắt tưởng mình trông hoảng, nhưng không, hình người đàn bà vẫn đấy. Tôi gọi người "ét" lại cửa toa, bảo ông ta nhìn rồi hỏi:

- Bác có thấy gì không ?

Vừa nói xong, hình người vụt biến mất. Bác "ét" thò đầu ra và bảo tôi:

- Chỉ thấy sương mù! Ông lại mê ngủ rồi

- Không, rõ ràng tôi thấy có hình người đàn bà in trên sa mù nhưng vừa biến mất.

Người "ét" cười ra vẻ không tin, lấy xẻng xúc than cho vào lò, còn tôi vẫn đứng nguyên chỗ cũ đăm đăm nhìn thẳng trước mặt. Được một lát, hình người đàn bà hiện ra, lần này rõ ràng hơn, hai tay vẫn dang thẳng như muốn ngăn đường, không cho xe chạy lên nữa.

Tôi gọi người "ét" nhưng bác ta làm bộ không nghe thấy, cứ cắm đầu xúc than cho vào lò. Tôi biết tôi không mê, tôi biết là cái hình người ấy có thật. Mà ai nhìn cũng phải thấy. Tôi đến cầm tay bác "ét" kéo bác ra xem rồi bảo, quả quyết:

- Nhìn xem !

Bác ta há hốc mồm giương to đôi mắt hốt hoảng nói:

- Là thật !...Ma ông ạ!

Xe tiến đến đâu, cái hình bóng người lui đến đấy, có lúc mờ, có lúc rõ, lơ lửng giữa lưng chừng trời.

Rồi cái hình người ấy vẫy hai tay một cách thông thả, như có ý bảo chúng tôi đừng tiến lên nữa, có sự nguy hiểm.

Tôi bảo bác "ét":

- Bác này, lại có sự gì lại sắp xảy ra.

- Vâng, sao cái hình lại như lấy tay làm hiệu bảo ta đứng lại.

Cái hình người trước còn vẫy tay thông thả, sau vẫy thật nhanh như người tỏ ra ý thất vọng vì bảo chúng tôi không nghe.

- Hay ta dừng xe lại xem sao, chắc là ma!

- Không được, tự nhiên vô cớ.

Còn tôi lúc bấy giờ tai ù như người mất trí khôn, tôi văng vẳng như có tiếng người ở thật xa đưa lại, tiếng một người đàn bà bảo tôi:

- Đổ lại! Đổ lại!

Tôi lắng tai, tay nắm chặt lấy cái phanh như định hãm lại rồi lại không dám hãm.

Một lát sau, tôi lại nghe thấy tiếng người đàn bà, rõ hơn lần trước, giục tôi:

- Hãm lại! Hãm ngay lại!

Lúc bấy giờ tôi không biết nữa, nhắm mắt hãm phanh thật mạnh. Các toa rùng một cái, bánh xe kêu rít lên trong đêm thanh vắng, xe chạy từ từ một quãng rồi đổ hẳn. Tôi chưa kịp bước xuống, đã thấy người "xếp tanh" cầm đèn chạy lên hỏi:

- Việc gì thế ?

Tôi luống cuống không biết trả lời làm sao, vì nói thật ai tin mình. Tôi trả lời một cách mập mờ:

- Chắc có sự gì lạ. Để tôi cầm đèn đi xem trước đã.

Lúc bấy giờ mấy ông hầu Quan Toàn Quyền cũng vừa đến, rồi thấy lạ, đi theo chúng tôi. Vừa đi được một quãng thì nghe có tiếng nước chảy ầm ầm. Tôi định tâm mới nhớ ra rằng đó là cầu N.G

Mấy đêm ấy mưa lũ, nước chắc chảy xiết, nên mới réo to như vậy. Đến bờ sông, giơ đèn lên soi, mấy người đều kinh hoàng: Cái cầu N.G bị nước nguồn chảy về xoáy gãy làm đôi.

Một tý nữa, nếu không hãm kịp thì cả một chuyến xe riêng chở Quan Toàn Quyền đâm nhào xuống sông sâu, chắc không sống sót một ai: Tưởng không có cái tai nạn nào ghê gớm hơn, thế mà chính nhờ tôi, nên mới không có cái tai nạn ấy. Tôi đứng ngẩn người không hiểu ra sao cả.

Người "xếp tanh" mừng cuống quát hỏi tôi:

- Sao ông biết mà hãm ?

- Tôi cũng không hiểu.

Mấy người quan hầu có vẻ mừng lộ ra mặt, xúm xít quanh tôi hỏi dồn, tôi không biết trả lời ra sao, một lát mọi người đứng dẫn ra. Quan Toàn Quyền đến: Ngài không nề tôi là người lao động, trong lúc mừng quá, ngài giơ tay bắt tay tôi, cái bắt tay đầy bụi than rồi ngài tỏ lời khen.

Tôi chắc rồi sau thế nào cũng được trọng thưởng, nhưng trọng thưởng lúc đó đối với tôi cũng như không, tôi chỉ nghĩ đến nhà tôi ở nhà, không biết ra sao. Tôi đi trở lại và thoáng thấy con gì bám ở cái đèn để ở đầu toa, nhìn kỹ thì ra một con bướm thật to, vướng vào đèn đương đập cánh để tìm đường thoát. Chính là con bướm trong cái hộp này đây.

Trông thấy con bướm, tôi thốt nghĩ ra ngay. Chính phải rồi, chính cái hình người đàn bà lúc này là cái bóng con bướm này in lên trên sương mù, đầu con bướm là đầu hình người mà hai cánh con bướm đập là hai cánh tay người vậy.

Tôi bắt con bướm rồi định thả nó bay đi, sau nghĩ con bướm đã giúp mình được việc, nên giữ lại làm kỷ niệm. Tôi nhìn vào đồng hồ trong toa, thấy kim chỉ đúng hai giờ đêm...

Hôm sau tôi vừa về đến cổng nhà thì thẳng nhĩ chạy ra báo tin nhà tôi mất, mất vào khoảng một giờ đêm qua.

Tôi không tin nhảm, tôi chắc đó là một sự tình cờ, một sự ngẫu nhiên, nhưng tôi vẫn yên trí là linh hồn nhà tôi đã nhập vào con bướm này để phù hộ cho tôi tránh được tai nạn đêm hôm ấy. Nhưng tránh được tai nạn mà làm gì, tôi thoát được thân tôi mà làm gì, giàu sang phú quý bây giờ đối với tôi cũng như không, tôi cũng chỉ như con bướm này, xác đấy mà hồn tận đâu đâu.

Bạn tôi kể xong chuyện, đây cái hộp khám lại rồi thẩn thờ nói:

- Bây giờ chỉ còn lại cái xác bướm không hồn.

A SILHOUETTE IN THE FOG

By Nhat Linh

Translated from the Vietnamese by Truc Huy

Adapted from a friend's account.

It was pitch-black outside. In the compartment of second class, I was alone face to face with Trach, an old friend, that a sheer chance had made me meet him in the same train. Ten years ago, he was still conducting the train and lived in a precarious financial situation like me. We were both amazed and happy to meet each other again in this coach.

While speaking to him, I noticed, lain by his side, a very beautiful box inlaid with mother-of-pearl. I took it up to admire it more closely, and I opened it fortuitously. My friend appeared to be dissatisfied but, out of consideration for me, he did not say

anything. Then I found out something quite unusual: locked up well in the box was an enormous butterfly with its wings already damaged. I told him:

- Butterflies, like this one, are commonly seen in my region; they aren't of rare species. Why do you want to preserve it with so much care and affection?

- It's true. It is a very common butterfly. As a matter of fact, it's just a bombyx, but for me...

The roar of the train passing on a metallic bridge interrupted his sentence. He listened attentively to that sound, then declared:

- We are just crossing bridge N.G.. It's precisely on this bridge, in its middle, that I caught this butterfly, ten years ago...

His face seemed to change expression. I presumed that there was something the matter with him, so I hastened to ask:

- This butterfly is undoubtedly related to some kind of story, isn't it ?

- Yes, a sad story...It happened to me more than ten years ago, about the time when you made a move to Saigon; and myself, I was still conducting a train and worked on this line. No need for me to tell you in what situation I was then, you know that well.

- In the same situation as mine...

- However, I did not tell you one thing: By that time, I was just married, but I kept it secretly from my family, from everyone, from you. My wife and I, we lived in poverty, yet we were really very happy. My wife, however, was too fragile to support all these privations, and her health's condition declined day after day. Then, with time, she became seriously sick. Unfortunately, I had to continue to go to work, although there was nobody to look after her at home.

One evening, my wife lost consciousness several times, and that precise evening, my superior ordered me to lead the official convoy of the Governor General. It was a true chance for me, but I could not accept. I immediately went and saw my superior to explain to him that my wife was very sick. He flew into a white rage and shouted to me:

- I don't want to know! Either you will show up at the station at ten o'clock tonight, or you can quit your job right now and it's not necessary for you to come back again. Get out of here now!

His words proved to be inflexible, and me, I could not know which decision to take. However, when returning home and sitting beside my wife lying in bed, I realized, in seeing her, that I could not leave her alone at home like that, that I needed to remain by her bedside, whatever would happen, even should I lose my job.

My wife, seeing me so anxious, questioned me. I told her the whole story. After I finished my account, her face became very radiant, she said:

- You will go there! There is nothing to worry about. I'm all right. Moreover, I feel myself much better now. When you return home tomorrow evening, don't forget to bring me a small gift.

I saw her laughing and speaking merrily, that reassured me. I got dressed and left for the station. When I arrived there, it was exactly ten o'clock. However, right after the departure of the train, I started to feel myself very anxious: I realized that I had behaved inconsiderately! I got a very strange feeling, something like a presentiment: it seemed to me as though, when I left my wife alone at home like that, I was not going to see her again, alive, at my return.

I tried to concentrate myself in operating the machine, but that hardly lasted very long. Suddenly, the train seemed to oscillate and lean on one side, as if it were going to overturn. My heating aid released his shovel and grasped me:

- Hey! What have you tonight ? This turning is dreadfully dangerous, and you did not slow down. Did you fall asleep ?

I did not fall asleep but if I was there well upright, my spirit, on the other hand, was somehow with my dying wife, at home, lonely in our small house. I had dazzles in my eyes and I was covered with sweat.

We entered a mountain ravine. It was a rough pass for the train, because of upward and downward slopes. I leaned my head outside through the door to look in front of me, but that night, there was a thick fog. One could not distinguish anything except a white gleam formed in the beam of the two headlights.

Suddenly, I saw...very distinctly, I saw, in the fog, the silhouette of a woman wearing a very loose white dress, standing over there, at some distance ahead of the train, her arms fully stretched out. I rubbed my eyes, believing in a hallucination, but the silhouette was always there. I called my aid and sent him to look by the door, then asked him:

- Don't you see something ?

Hardly had I finished these words that the silhouette disappeared. My aid leaned his head outward then replied:

- I only see the fog! You must have a dream.

- No way, I saw very well a silhouette of a woman in the fog, but she has just disappeared.

My aid laughed, incredulous. He took his shovel and added coal into the boiler, and me, on the other hand, I could not move from there, my eyes still looking the route in front of me. A few moments later, the woman's silhouette reappeared again, this time much clearer, and stretched her arms wide open, as if she wanted to bar the train from moving on.

Again I called my aid, but this time he pretended not hearing me, feigning absorbed in throwing coal into the boiler. I knew that I did not dream, I knew that the silhouette was real, and that everyone would see it. I caught my aid's hand, took him to the door and said with determination:

- Now, look again!

His mouth and eyes wide opened with great fear, he uttered:

- It's very...very strange...It is a ghost!

As the train advanced, the woman's silhouette moved back, floating between sky and ground, and being specified and growing blurred in turn. Then, the silhouette waved both arms in full gesture, as though she wanted to convey to us to stop, that there was imminent danger.

I said to my aid:

- I think it will occur something abnormal.

- Yes, the silhouette seems to gesture to us to stop.

The woman's silhouette persisted in making great gestures of arms, which became increasingly faster and faster, as if she were desperate not to be able to make herself understood.

- I think we'd better stop the train and find out what it is. It's certainly a ghost!

- You should not do that. There is no reason...

Then I heard a sort of buzzing and steady noise that continually amplified in my ears. I felt myself as if I were going to lose conscience at any moment: A voice reached me from very far, a woman's voice that said to me:

- Stop! Stop!

As I listened attentively to that voice, my hand held firmly the brake, ready to apply it, however not daring to do so. Again, I heard the woman's voice, more distinct and more urging than ever:

- Slow down! Apply the brake immediately!

Not realizing what I did, with my eyes shut, I jammed on the brakes brutally. The sudden movement shook all the coaches, the iron wheels howled in the silence of the night. The train still ran a little distance more, then immobilized. As I hardly climbed down the steps, the train guard came running, holding a lantern in his hand, and asked:

- What happened ?

I was confused, not knowing what to answer. Who would believe me even though I would tell the truth ? I mumbled:

- There is something very strange. Let me go and find out with the lantern.

Coming to the news, the officers of the Governor's delegation joined us and, before this unexpected event, accompanied us. At some distance from there, we heard the roar of a waterfall. By gathering my spirits, I realized that we were at bridge N. G..

On the previous days, it had been raining abundantly; and it was probably the torrential flow that caused such a tremendous sound. Arrived at the edge of the river, what we saw with the gleam of the lantern struck us with stupor: The torrent had divided the bridge in two.

A little more, if I had not slowed down in time, the convoy transporting the Governor would have been precipitated in the ravine, and none of us would have survived. One could not imagine such a more appalling catastrophe, and it was I who had avoided it by a hairbreadth. I was standing there, stupefied, unable to understand what had happened.

The train guard, glowing with great relief, asked me:

- How did you know that it was necessary to slow down and apply the brake in time like that ?

- I really don't know.

With joy painted on every face, the officials made circle around me, assailing me with questions to which I could not answer. Then they drew aside to give way to the Governor General himself. Although I was only a simple railway worker, the Governor did not hesitate, in his joy, to shake my hand soiled with coal and to express to me his congratulations.

It was undoubtedly that I was going to receive a deserving award or honor but, at that precise moment, it was to me of little significance, since I was totally absorbed in thinking to my wife, ill and lonely at home.

When I got back to the train, I suddenly caught sight of something stuck on one of the headlights. As I looked at it more closely, I saw that it was a very large butterfly, taken in the headlight and still being struggled to free itself from there. It was precisely the same butterfly you see here in this box.

I understood the whole thing immediately by looking at it. The truth was this: the woman's silhouette of a few moments ago was in reality the shadow of that butterfly projected on the fog. The head of the animal was the head of the woman's silhouette, and its beating wings her waving arms.

I caught the insect and was about to release it, but thinking that it had saved my life, I decided to keep it as a souvenir. At that very moment, the clock in the train indicated two o'clock in the morning...

The following day, as soon as I arrived at the steps of my house gate, a kid got out precipitately to announce to me that my wife had died; she died in the night, around one o'clock in the morning.

I'm not superstitious and want to convince myself that it was merely something fortuitous, that it was just a coincidence. However, I could not prevent myself from thinking that my wife's soul had been reincarnated in this butterfly to preserve me from that accident, that night.

What is the meaning of my life now ? I have survived and have saved my body, but for what? Wealth and glory are vain things for me now. I am now very much alike this butterfly, even though my body is here, but my heart is elsewhere...

When he finished his account, my friend closed the mother-of-pearl inlaid box and said absent-mindedly:

- Now, there is left here only the remains of that butterfly, without its soul!

Chú Thích:

Truc Huy (pseudonym of Nguyen Dinh Tham) was graduated from University of Saigon. He left Vietnam in April 1975 and currently lives in Canada with his family. He is the author of "Studies on Vietnamese Language and Literature: A Preliminary Bibliography", published by Cornell University Press, Ithaca, New York, 1992.